

Biblioteka
BESKRAJNI SVET FANTASTIKE

Urednik
Borislav Pantić

Naslov originala
Isaac Asimov
“FOUNDATION AND EARTH”

Copyright © 1986 by Nightfall, Inc.
This translation published by arrangement with Doubleday,
an imprint of The Knopf Doubleday Publishing Group,
a division of Random House, Inc.
Copyright © 2011 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Illustrations Copyright © Bob Eggleton
Illustrations Copyright © 2011 za srpsko izdanje
ČAROBNA KNJIGA

ISBN 978-86-7702-189-4

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, preštamovati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2011.

Isak Asimov

ZADUŽBINA I ZEMLJA

Prevod

Žika i Ognjen Bogdanović



**Čarobna
knjiga**

*Uspomeni na Džudi-Lin Rej
(1943–1986)
gorostasu po umu i intelektu*

SADRŽAJ

Istorija ciklusa o <i>Zadužbini</i>	9
Glava prva: Početak potrage	13
Glava druga: Prema Komporelenu	34
Glava treća: Na ulaznoj stanici	57
Glava četvrta: Na Komporelenu	81
Glava peta: Čarke oko broda	100
Glava šesta: Priča o Zemlji	127
Glava sedma: Odlazak sa Komporelena	149
Glava osma: Zabranjeni Svet	176
Glava deveta: Susret sa čoporom	198
Glava deseta: Roboti	224
Glava jedanaesta: Pod zemljom	248
Glava dvanaesta: Ponovo na površini	273
Glava trinaesta: Odlazak sa Solarije	299
Glava četrnaesta: Mrtva planeta	320
Glava petnaesta: Mahovina	345
Glava šesnaesta: Središte svetova	370
Glava sedamnaesta: Nova Zemlja	389
Glava osamnaesta: Muzičko veče	415
Glava devetnaesta: Radioaktivnost?	447
Glava dvadeseta: Obliznji svet	472
Glava dvadeset prva: Svršetak potrage	491

ISTORIJA CIKLUSA O ZADUŽBINI

Prvog avgusta 1941, kao dvadesetogodišnjak, nalazio sam se na postdiplomskim studijama iz hemije na univerzitetu Kolumbija; naučnu fantastiku, kao profesionalac, objavljivao sam već tri godine. Upravo sam hitao na sastanak sa Džonom Kembelom, urednikom magazina *Astounding*, koji mi do tada beše objavio pet pripovedaka. Goreo sam od želje da ga što pre upoznam sa jednom novom idejom za još jednu naučnofantastičnu priču.

Radilo se, zapravo, o istorijskoj pripoveci smeštenoj u budućnost, o priči o padu Galaktičkog carstva. Moje oduševljenje vlastitom idejom mora da je bilo zarazno, jer se i Kembel stao sve više uzbuđivati. Međutim, on nije želeo samo jednu priču; želeo je, zapravo, da napišem čitav ciklus u kojem bih opisao hiljadugodišnji metež u razdoblju između pada prvog i rađanja drugog Galaktičkog carstva. Sve to bilo bi prikazano u svetlosti 'psihoistorijske' nauke, čije smo principe Kembel i ja razradili na licu mesta.

Prva priča se, dakle, pojavila u majskom (1942) broju magazina *Astounding*, a druga je usledila već u narednom, junskom broju. Smesta su zadobile naklonost čitalaca, i Kembel se, dakako, pobrinuo da do kraja decenije napišem još šest nastavaka. Dok sam ih pisao, priče su postajale sve duže; prva se sastojala od svega dvanaest hiljada reči, dok su dve od tri poslednje premašivale, svaka pojedinačno, pedeset hiljada reči.

Pri kraju decenije, međutim, pisanje ciklusa već me beše zamorilo i, dižući ruke od njega, latio sam se drugih poslova. U to doba izvestan broj izdavačkih kuća već je bio počeo da objavljuje dela iz naučne fantastike u tvrdom povezu – jedna od njih bila je i Gnome Press, koja je radila na poluprofesionalnoj osnovi. Gnome Press je, dakle, objavila moj ciklus o Zaduzbini u tri knjige: *Zaduzbina* (1951), *Zaduzbina i Carstvo* (1952) i *Druga Zaduzbina* (1953); sve tri su potom postale poznate kao trilogija *Zaduzbina*.

Knjige se, međutim, nisu baš naročito dobro prodavale, budući da izdavač nije imao dovoljno sredstava da uloži u reklamu i propagandu. Od izdavača nije, dugo, bilo ni glasa – ni para.

Međutim, početkom 1961. moj tadašnji urednik u izdavačkoj kući Doubleday, Timoti Seldes, obavestio me je da je od nekog inostranog izdavača dobio zahtev da mu se dozvoli objavljivanje trilogije *Zadužbina*. Kako Doubleday nije na njih polagao nikakva prava, zahtev inostranog izdavača prosledio je meni. Ja sam, međutim, samo slegao ramenima: „Nisam zainteresovan, Time. Od tih knjiga nikad nisam dobio ni crkavicu.“

Seldes je bio iskreno zapanjen, i smesta je preduzeo mere da od kuće Gnome Press (tada, već, u agoniji) otkupi sva prava i tako je, do avgusta, trilogija *Zadužbina* (zajedno sa knjigom *Ja, robot*) postala svojina kuće Doubleday.

Od tog trenutka ciklus o *Zadužbini* počeo je da se veoma dobro prodaje i da mi donosi lepe pare. Doubleday je trilogiju objavio u jednom jedinom tomu i počeo da je plasira preko Kluba naučnofantastičnih knjiga. Zahvaljujući upravo tome, trilogija *Zadužbina* je postala nadaleko poznata.

Godine 1966, u Klivlendu, prilikom održavanja Svetske konvencije naučne fantastike, od prisutnih je zatraženo da, u posebnoj kategoriji, glasaju za „najbolji naučnofantastični ciklus svih vremena“. Bilo je to prvi (i poslednji) put da je ova kategorija bila uključena u nominaciju za nagradu Hjugo. Trilogija *Zadužbina* dobila je nagradu, što je još više doprinelo njenoj popularnosti.

U međuvremenu, čitaoci su mi se počeli sve učestalije javljati sa zahtevima da nastavim sa ciklusom. Njihovi su mi zahtevi godili, ali sam ih dugo učtivo odbijao. Pri svemu tome, uzbuđivala me je činjenica da su knjige uspevale da zaraze oduševljenjem čak i one koji se još ne behu ni rodili kada su one bile prvi put objavljene.

Doubleday je, međutim, njihove zahteve uzeo znatno ozbiljnije od mene. Popuštali su mi, tako, čitavih dvadeset godina, ali kako su zahtevi postajali sve brojniji i sve žešći, najzad su izgubili strpljenje. Početkom 1981. su mi konačno naredili da napišem još jednu knjigu o *Zadužbini*, i da bi svoj

zahtev učinili što primamljivijim, ponudili su mi ugovor koji je desetostruko nadmašivao sve što sam do tada dobijao.

Pomalo nervozno; prihvatio sam. Bilo je već prošlo tridesetak godina otkako sam objavio prvu priču iz ciklusa, a sada su mi tražili knjigu od sto četrdeset hiljada reči – dvostruko obimniju od bilo koje od prethodne tri i gotovo tri puta obimniju no što je bila ijedna od pojedinačnih priča koje bejah napisao. I tako, još jednom sam pročitao trilogiju *Zadužbina* i, duboko udahnuvši vazduh, zaronio u posao.

Četvrta knjiiga iz ciklusa, *Na rubu Zaduzbine*, pojavila se u oktobru 1982 – i dogodilo se nešto krajnje neobično. Gotovo istog časa pojavila se na listi najbolje prodavanih knjiga koju objavljuje *New York Times*. U stvari, na moje iskreno zaprepašćenje, na toj listi zadržala se čitavih dvadeset pet sedmica. Tako nešto nikada mi se ranije ne beše dogodilo.

Doubleday je odmah potpisao sa mnom ugovore za nove romane, i ja sam napisao dva romana koji pripadaju jednoj drugoj seriji – Robotskom ciklusu. A potom, beše došlo vreme da se vratim *Zadužbini*.

I tako sam napisao *Zadužbinu i Zemlju*, koja se nastavlja upravo tamo gde se *Na rubu Zaduzbine* završava; to je knjiga koju u ovom trenutku držite u rukama. Možda bi bilo od koristi da još jednom prelistate *Na rubu Zaduzbine*, tek toliko da osvežite sećanje. Ali i ne morate. *Zadužbina i Zemlja* je potpuno samostalno delo. Nadam se najiskrenije da će vam se dopasti.

Njujork, 1986.

Isak Asimov

GLAVA PRVA POČETAK POTRAGE

1.

„Zbog čega li sam to učinio?“ upita se Golan Treviz.

Nije to, nipošto, bilo novo pitanje. Često ga je sebi postavljao otkako je prispeo na Geu. U prijatnoj tišini noći budio bi se iz najdubljeg sna i zaticao sebe kako mu to pitanje, poput majušnog doboša, bešumno bubnja u mozgu: zbog čega li sam to učinio?

Sada ga je, međutim, po prvi put prevalio preko usana pred Domom, starinom sa Gee.

Dom je, dakako, bio savršeno svestan Trevizove napetosti, budući da je mogao osetiti svaki treptaj većnikovog uma. Ali ništa ne odgovori. Gea ni na koji način i *nikad* nije smela zaći u Trevizov um, i najbolji način da otkloni svako iskušenje bio je – ma kako to bilo bolno – da jednostavno zanemaruje mladićeva osećanja.

„Učinio – šta, Trevize?“ upita Dom. Zadavalo mu je poprilično teškoća da se nekome obraća više nego jednosložnim rečima, ali to sada nije imalo nikakve važnosti. Treviz se na to postepeno navikavao.

„Zbog čega sam doneo takvu odluku“, odgovori Treviz. „Odabrao Geu za svoju budućnost.“

„Doneo si ispravnu odluku“, ohrabri ga Dom. Sedeo je i svojim staračkim, duboko zasvođenim očima ozbiljno posmatrao čoveka iz Zadužbine koji je stajao pred njim.

„To *ti* kažeš“, odvrati Trev pomalo nestrpljivo.

„Ja/mi/Gea znamo da si doneo ispravnu odluku. U tome i jeste tvoja vrednost za nas. Ti raspolažeš sposobnošću da i na osnovu nepotpunih saznanja donosiš ispravne odluke, i odluku si doneo. Odabrao si Geu! Odbacio si anarhičnost Galaktičkog

carstva utemeljenog na tehnološkoj snazi Prve Zadužbine, kao i anarhičnost Galaktičkog carstva zasnovanog na mentalnim moćima Druge Zadužbine. Shvatio si da nijedno od njih ne može postići stabilnost na duži rok. I tako si odabrao Geu.“

„Tako je“, potvrdi Treviz. „Upravo tako! Odabrao sam Geu, taj superorganizam: planetu sa umom i ličnošću mnoštva, tako da morate govoriti 'Ja/mi/Gea' kako biste izrazili neizrecivo.“ Nemirno je koračao tamo-amo. „A Gea će, na kraju, postati Galaktika, superorganizam koji će obuhvatiti čitav zvezdani roj koji nazivamo Mlečnim putem.“

Zastao je i, uzbuđeno se okrenuvši prema Domu, dodao: „Osećam, kao i vi, da sam doneo ispravnu odluku, ali *vaš* cilj je stvaranje Galaktike i stoga ste mojom odlukom zadovoljni. Međutim, postoji u meni nešto što me goni da stvaranje Galaktike ne uzmem i kao *svoj* cilj, i stoga nisam u stanju da tako lako prihvatim ispravnost svoje odluke. Ja želim da odmerim i procenim njenu ispravnost i da njome i sâm budem zadovoljan. A kako da *znam* da sam doneo ispravnu odluku? Kakav je to mehanizam koji čini da moje odluke budu ispravne?“

„Ja/mi/Gea ne znamo šta je to što čini da donosiš ispravne odluke. Ali da li je uopšte važno to znati, budući da imamo odluku?“

„Govoriš u ime čitave planete, je li tako? U ime zajedničke svesti svake kapi rose, svakog kamička, čak i tečnog jezgra u utrobi planete?“

„Tako je, a tako kaže i svaki delić planete koji raspolaže dovoljno snažnom zajedničkom svešću.“

„I ta se zajednička svest zadovoljava time da me koristi kao crnu kutiju? Budući da crna kutija funkcioniše, savršeno je nevažno znati šta se nalazi unutra? Ali to ne zadovoljava *mene*. Ne uživam baš u tome da izigravam crnu kutiju. Ja želim da znam šta je unutra. Želim da znam kako sam i zbog čega odabrao Geu i Galaktiku kao svoju budućnost, kako bih mogao odahnuti i uspostaviti vlastiti mir.“

„Ali zbog čega ti se toliko ne dopada odluka koju si doneo i zbog čega toliko ne veruješ samom sebi?“

Treviz duboko uzdahnu i odgovori lagano, tihim ali ubedljivim glasom: „Zbog toga što ne želim da budem deo nikakvog superorganizma. Ne želim da budem lako otklonjivi deo koji je moguće jednostavno odbaciti kad god superorganizam proceni da je to za dobro celine.“

Dom se zamišljeno zagleda u Treviza. „Želiš li, onda, Treve, da promeniš odluku? Kao što znaš, slobodan si da to učiniš.“

„Želeo bih da promenim odluku, ali ne mogu to učiniti naprosto stoga što mi se ona ne dopada. Da to učinim morao bih znati da li je odluka bila ispravna ili ne. Nije dovoljno samo osećati da je bila ispravna.“

„Ako osećaš da je ispravna, onda je ispravna.“ Ponovo taj spokojni, blagi glas koji je, budući u tako jasnoj suprotnosti sa njegovim unutrašnjim nemiro, na neki čudan način činio da se Treviz još više uzbuđi.

On odgovori, gotovo šapatom, raskidajući nerazmrsivu nit između osećanja i saznanja: „Moram pronaći Zemlju.“

„Zbog toga što misliš da ona ima nekakve veze sa tom tvojom strasnom potrebom za saznanjem?“

„Zbog toga što je u pitanju još jedan problem koji me nepodnošljivo muči i zbog toga što osećam da između jednog i drugog postoji nekakva veza. Nisam li, najzad, crna kutija? Osećam da postoji nekakva veza. Nije li to dovoljno da sve prihvatiš kao činjenicu?“

„Možda“, odgovori Dom spokojno.

„Imamo li u vidu činjenicu da se žitelji Galaksije već hiljadama godina – možda i svih dvadeset hiljada godina – zanimaju za Zemlju, kako je bilo moguće da smo svi zaboravili planetu sa koje smo protekli?“

„Dvadeset hiljada godina je mnogo više vremena no što ti se čini. Postoji mnoštvo stvari iz ranog razdoblja Carstva o kojima veoma malo znamo; brojne legende koje su zacelo izmišljene, ali koje neumorno ponavljamo, i u koje čak verujemo, jer ne raspolažemo ničim čime bismo ih zamenili. A Zemlja je starija i od Carstva.“

„Ali mora da postoje neki tragovi. Moj dragi prijatelj, Pelorat, sakuplja mitove i predanja o davnim danima Zemlje; sve čega se može domoći iz bilo kakvog izvora. To mu je profesija i – što je još važnije – strast. Ti mitovi i predanja čine sve čime raspoložemo. Nema nikakvih zapisa, nikakvih dokumenata.“

„Dokumenata, starih dvadeset hiljada godina? Stvari trunu, iščezavaju, bivaju uništene usled nebrige ili u ratovima.“

„Ali trebalo bi da postoje zapisi o zapisima; kopije, kopije kopija i kopije kopija kopija; koristan materijal znatno mlađi od dvadeset hiljada godina. Neko ih je uklonio. Galaktička biblioteka na Trantoru mora da raspolaže dokumentima koji se odnose na Zemlju. O tim se dokumentima govori u poznatim istorijskim zapisima, ali samih dokumenata više nema u Galaktičkoj biblioteci. Pomen o njima svakako postoji, ali ni o kakvom izvodu iz njih nema ni traga.“

„Znaš da je pre nekoliko vekova Trantor bio opustošen.“

„Međutim, Biblioteka nije bila ni dirnuta. Brižno su je čuvali žitelji Druge Zadužbine. A upravo su oni nedavno ustanovili da ništa što se odnosi na Zemlju više ne postoji. Koliko još nedavno, neko je namerno uklonio sav materijal. Zbog čega?“ Treviz prestade da korača tamo-amo i pažljivo se zagleda u Doma. „Pronađem li Zemlju, pronaći ću i šta se to skriva...“

„Skriva?“

„Skriva ili je skriveno. Kada to jednom budem ustanovio, imam osećaj da ću konačno shvatiti zbog čega sam, potisnuvši individualnost, odabrao Geu i Galaktiku. I tada ću, pretpostavljam, *znati*, a ne samo osećati, da sam u pravu. A ako sam u pravu“, on bespomoćno sleže ramenima, „pa, neka bude kako jeste.“

„Ako već tako osećaš“, reče Dom, „ako osećaš da moraš poći u potragu za Zemljom, u tom slučaju mi ćemo ti, naravno, pomoći koliko god budemo mogli. Naša je pomoć, međutim, ograničena. Na primer, ja/mi/Gea ne znamo gde se nalazi Zemlja, sred toga neizrecivog beskrajna svetova koji čine Vaseljenu.“

„Čak i ako je tako“, odvrati Treviz, „moram poći u potragu... čak i ako bezmerni prah zvezdani čini da takvo traganje izgleda zaludno i čak i ako u potragu moram poći sasvim sâm.“

2.

Treviza je odasvud okruživala pitomina Gee. Temperatura je, kao i uvek, bila ugodna, i vazduh je blago treperio, svež ali bez mrzlosti. Oblaci su šetali nebom, povremeno zaklanjajući sunce, i, nema sumnje, ukoliko bi nivo vodene pare iznad kopnene površine tu i tamo u dovoljnoj meri opao, palo bi dovoljno kiše da bi se ponovo vratio u pređašnje stanje.

Drveće je raslo u pravilnim redovima, kao u kakvom voćnjaku, i tako je, nema sumnje, bilo širom ovog sveta. Na kopnu i u morima biljne i životinjske vrste bile su zastupljene u pravom broju i u odmerenom raznovrsju kako bi se uspostavila odgovarajuća ekološka ravnoteža, i sve one, van svake sumnje, bročano su se povećavale i smanjivale u sporom ritmu koji ih je održavao oko gornje granice... Baš kao i slučaju ljudskih bića.

Od svih predmeta unaokolo, dokle je dopirao Trevizov pogled, jedino što toj ravnini nije prisno pripadalo bio je njegov brod, *Daleka zvezda*.

Žitelji Gee su temeljito i uspešno očistili i doterali brod; nameštaj i oprema obnovljeni su ili zamenjeni, a mehanička oprema pomno pregledana. Sâm Treviz je krajnje brižljivo proverio brodski kompjuter. *Daleka zvezda* je, takođe, ponovo snabdevena obiljem hrane i pićem.

Brodu nije bilo potrebno nikakvo gorivo – *Daleka zvezda* bila je jedan od nekoliko zadužbinskih gravitacionih brodova koji su svoju pogonsku energiju crpili iz opšteg galaktičkog gravitacionog polja; ta energija bila je dovoljna da bez ikakvog merljivog utroška zadovolji potrebe svih mogućih brodova koje bi čovečanstvo, tokom bezbrojnih eona svog mogućeg postojanja, još moglo izgraditi.

Pre samo tri meseca Treviz bio je tek jedan od većnika na Terminusu. Drugim rečima, bio je član najvišeg zadužbinskog

zakonodavnog tela i samim tim, *ex officio*, jedan od uglednika Galaksije. Ali da li je od tada prošlo samo tri meseca? Činilo mu se da je prošla najmanje polovina njegovog tridesetdvoгодиšnjeg života otkako je držao taj položaj i otkako je njegova glavna briga bila da li je veliki Seldonov Plan i dalje vredan ili nije; da li je nezaustavljivi rast Zadužbine od planetarnog seoceta do galaktičke veličine bio unapred pravolinijski iscrtan ili ne.

Pa ipak, na neki način, ništa se nije promenilo. On je i *dalje* bio većnik. Njegov položaj i njegove privilegije ostali su netaknuti, s tim što ni on sam nije očekivao da će se ikad vratiti na Terminus kako bi ih ponovo koristio. Osećao je da mu više nema mesta u ogromnom haosu Zadužbine, baš kao ni u skućenoj sredenosti Gee. Nigde nije imao dom, i bio je siročić svugde.

On stisnu usne i gotovo ljutito provuče prste kroz gustu crnu kosu. Umesto da gubi vreme oplakujući svoju sudbinu, trebalo je da krene u potragu za Zemljom. A ukoliko se živ vrati iz te potrage, biće dovoljno vremena da sedne i jadikuje. Možda će, tada, za jadikovanje imati još više dobrih razloga.

A onda, odbacivši sve drugo, on dopusti da mu misli poteknu unazad...

Pre samo tri meseca, on i Janov Pelorat, taj sposobni ali naivni učenjak, napustili su Terminus. Pelorat je krenuo gonjen svojom naučničkom žudnjom da otkrije gde se nalazi davno izgubljena Zemlja, a Treviz mu se pridružio koristeći se njegovim ciljem kao maskom za ono što je tada verovao da predstavlja njegov vlastiti cilj. Nisu pronašli Zemlju, ali su dospeli na Geu; gde je Treviz bio prinuđen da donese tu sudbonosnu odluku.

Sada je on, Treviz, načinio polukrug – nalevo krug! – i sada je on stajao pred potragom za Zemljom.

Što se Pelorata tiče, i on je pronašao nešto – ali nešto što nije očekivao. Sreo je crnokosu, tamnooku Blis, mladu ženu koja je bila Gea, kao što je i Dom bio – kao i bilo koje zrnice peska i bilo koja vlat trave. Pelorat se, s neobičnim žarom poznih srednjih godina, smesta zaljubio u ženu upola mlađu od sebe, i ta je žena, izgleda, bila sasvim zadovoljna takvim ishodom.

Ma koliko to izgledalo neobično – Pelorat je nesumnjivo bio srećan i Treviz pomirljivo pomisli kako svako mora naći sreću na svoj sopstveni način. U tome je, upravo, bio smisao individualnosti koje se Treviz, vlastitim izborom, odrekao (privremeno?) zarad čitave Galaksije.

Bol se ponovo javi. Odluka koju je doneo, koju je bio prinuđen da donese, nastavljala je da ga mori i bila je...

„Golane!“

Poziv mu rasprši misli i on pogleda put sunca, trepćući zaslepljen njegovim sjajem.

„Ah, ti si, Janove“, reče on srdačno – utoliko srdačnije što nije želeo da Pelorat nasluti o čemu je upravo razmišljao. Pođe mu čak za rukom da veselo doda: „Vidim da si nekako uspeo da se odvojiš od Blis.“

Pelorat odmahnu glavom. Blagi povetarac razbarušio mu je svilastu kosu, a njegovo izduženo svečano lice činilo se izduženijim i svečanijim no ikada. „U stvari, stari druže, upravo mi je ona preporučila da te potražim... u vezi... u vezi s onim o čemu sam želeo da s tobom porazgovaram. Naravno, i sâm bih poželeo da te potražim, ali eto, čini mi se da ona razmišlja brže od mene.“

Treviz se nasmeši. „Sve je u redu, Janove. Pretpostavljam da si došao da se oprostimo.“

„Pa, ne baš sasvim. U stvari, upravo suprotno. Golane, kada smo ono ti i ja otišli sa Terminusa, ja sam bio taj koji je žudio da pronade Zemlju. Kao što ti je poznato, čitav svoj život bejah posvetio tom cilju.“

„A sada ja nastavljam gde si ti stao. Sada je to moj cilj.“

„Jeste, ali i moj; i dalje je moj.“

„Ali...“ Treviz podiže ruku, neodređeno pokazujući na sve što ih je okruživalo.

Pelorat ponovo prozbori, glasom u kome se osećala neka iznenadna žurba. „Želim da pođem sa tobom.“

Treviz oseti kako ga preplavljuje zaprepašćenost. „Ne misliš to valjda ozbiljno, Janove. Ali ti sada imaš Geu.“

„Jednog dana vratiću se na Geu, ali te sada ne mogu pustiti da sâm pođeš.“

„Razume se da možeš. Sasvim sam sposoban da se brinem o sebi.“

„Bez uvrede, Golane, ali ti ne znaš dovoljno. Ja sam taj koji poznaje mitove i predanja. Ja te mogu usmeravati.“

„I ti bi bio u stanju da napustiš Blis? Ma, hajde!“

Blago rumenilo obli Peloratove obraze. „Nisam to nameravao, stari družo, ali ona reče...“

Treviz se namršti. „Da li to ona pokušava da te se *otaras*, Janove? A obećala mi je...“

„Ne, nisi shvatio. Saslušaj me, Golane, molim te. Uh, taj tvoj, toliko neugodan, eksplozivan običaj da donosiš zaključke pre no što nekoga saslušáš! To samo na tebe liči... Znam, nisam sasvim u stanju da se sažeto izražavam, ali...“

„U redu“, prekide ga Treviz blago, „izrazi to što je Blis imala na umu na koji god želiš način, a ja ti obećavam da ću biti strpljiv u najvećoj mogućoj meri.“

„Hvala ti, a ukoliko zaista budeš imao strpljenja, siguran sam da ću očas s tim izići na kraj. Znaš, Blis bi takođe želela da pođe sa nama.“

„Blis želi da pođe sa nama?“ uzviknu Treviz. „Ne, čekaj, evo ponovo žurim da... Evo, biću strpljiv. Reci mi, Janove, zbog čega Blis želi da pođe sa nama? Vidiš, pitam te sasvim mirno.“

„Nije mi to rekla. Rekla mi je samo da o tome želi da razgovara s tobom.“

„Pa, onda, zbog čega ona nije došla ovamo, a?“

„Pa“, započe Pelorat, „mislim – kažem, *misl*im – da ona sasvim ozbiljno smatra da ti nije po volji, Golane, i da zbog toga okleva da se susretne sa tobom. Naravno, stari, da sam učinio sve što je u mojoj moći da je ubedim da nemaš ništa protiv nje. Ne mogu ni da zamislim da postoji iko ko o njoj ne misli sve najbolje. Pa, ipak, izričito je zahtevala da upravo ja, da tako kažem, načnem to pitanje u razgovoru s tobom. Mogu li, Golane, da joj prenesem da si voljan da razgovaraš s njom?“

„Naravno. Možemo, ukoliko želi, odmah da razgovaramo.“

„I bićeš razuman? Znaš, stari, to je čini poprilično napetom. Rekla je da je to od vitalne važnosti i da *mora* poći s tobom.“

„A nije ti možda rekla zbog čega?“

„Nije, ali ako ona misli da mora da pođe, onda to svakako misli i Gea.“

„Što, dakako, znači da ne smem da je odbijem. Je li tako, Janove?“

„Tako je, mislim da ne smeš, Golane.“

3.

Po prvi put otkako je na Gei, Treviz se našao u Blisinoj kući – koja je sada bila i Peloratorov dom.

Treviz se na brzinu obazre oko sebe. Kuće na Gei ispoljavale su sklonost ka jednostavnosti. Imajući u vidu gotovo potpuno odsustvo ikakvih žešćih promena u vremenu, temperaturu koja je na ovim geografskim širinama uvek bila umerena, tektonske poremećaje koji su bili blagi kada je do njih uopšte moralo doći – zaista nije bilo potrebe graditi kuće sa svim merama predostrožnosti ili veštački stvarati ugodan kutak u inače neugodnoj životnoj sredini. U stvari, čitava je planeta bila, da tako kažemo, kao jedna kuća, uređena tako da pruži utočište svojim žiteljima.

U toj velikoj planetarnoj kući Blisin dom bio je malen, sa zakrivenim a ne zastakljenim prozorima, sa retkim i ljupko prigodnim nameštajem. Na zidovima su se nalazile holografske slike; jedna od njih prikazivala je Pelorata, donekle unezverenog, ali i samosvesnog. Trevizove usne se skupiše, ali on ne dopusti da se vidi koliko ga to zabavlja, praveći se da pažljivo doteruje svoj opasač.

Blis ga je pažljivo posmatrala, bez uobičajenog osmeha na licu. U stvari, delovala je krajnje ozbiljno; njene divne tamne oči bile su širom otvorene, dok joj je duga kosa u blagim uvojcima padala na ramena. Samo su njene pune usne, jedva prevučene rumenilom, unosile tračak boje na njeno lice.

„Hvala vam, Treve, što ste se odazvali mojoj želji da porazgovaramo.“

„Janov je uneo podosta žurbe u vaš poziv, Blisenobijarela.“

Blis se kratko nasmeja. „Dobar uzvraćaj. Ali ukoliko me budete oslovljavali sa Blis, što je sasvim pristojan slog, i ja ću nastojati da vas oslovljavam vašim punim imenom, Trevize.“ Ona se, gotovo neprimetno, spotače o drugi slog.

Treviz podiže desnu šaku. „Bila bi to dobra pogodba. Prihvatam uobičajeni geanski običaj korišćenja imena-nadimka u svakodnevnoj razmeni misli, te vam stoga, ukoliko me tu i tamo budete oslovljavali sa Trev, neću zameriti. Pa ipak, osećaću se ugodnije ukoliko budete pokušali da me što češće možete oslovljavate sa Treviz – a ja ću vas sa Blis.“

Treviz ju je pažljivo proučavao, kao i uvek kada bi je sreo. Kao individua sasvim je odgovarala mladoj ženi u ranim dvadesetim godinama. Međutim, kao deo Gee bila je stara hiljadama godina. To nije činilo nikakvu razliku u njenoj pojavi, ali je razlike bilo u načinu na koji je pokatkad govorila, kao i u atmosferi koja ju je neizbežno okruživala. Da li je želeo da tako bude sa svakim živim bićem? Ne! Svakako da ne, pa ipak...

Blis mu se ponovo obrati. „Da odmah pređem na stvar. Čvrsto ste odlučili da potražite Zemlju...“

„Razgovarao sam o tome sa Domom“, prekide je Treviz nastojeći da ne odstupi pred Geom u svom upornom nastojanju na vlastitom gledištu.

„Da, ali vodeći o tome razgovor sa Domom razgovarali ste i sa Geom i sa svakim njenim delićem, te tako i sa mnom.“

„Da li ste me čuli dok sam o tome razgovarao sa Domom?“

„Ne, jer vas nisam prisluškivala; međutim, kasnije, ukoliko sam to želela, mogla sam se prisetiti svega što ste rekli. Molim vas, prihvatite to kao činjenicu i nastavimo... Dakle, čvrsto ste odlučili da potražite Zemlju, uporno ukazujući na njenu važnost. Ja tu važnost ne uviđam, ali budući da raspolazete svojstvom za donošenje ispravnih sudova ja/mi/Gea moramo prihvatiti da je onako kako vi kažete. Ukoliko je vaša misija presudna u odnosu na vašu odluku u pogledu Gee, onda je ona od presudne važnosti i za Geu, i tako i Gea mora poći sa vama, makar samo stoga da bi vas štiti.“

„Kada kažete da Gea mora da pođe sa mnom, zapravo mislite da vi morate poći sa mnom. Jesam li u pravu?“

„Ja sam Gea“, odgovori Blis jednostavno.

„Ali takođe i sve *na* i *u* ovoj planeti. Zbog čega, onda, baš vi? Zbog čega ne neko ko takođe čini deo Gee?“

„Zbog toga što Pel želi da pođe sa vama i što, ukoliko to učini, ne bi bio srećan ni sa jednim drugim delom Gee osim sa mnom.“

Pelorat, koji je krajnje nenametljivo sedeo u naslonjači u drugom uglu (okrenut leđima, primeti Treviz, svojoj holografskoj slici), blago se umeša. „U pravu je, Golane. Blis je *moj* deo Gee.“

Blis se iznenada nasmeja. „Zaista je uzbudljivo razmišljati o nekome na ovakav način. Naravno, deluje neljudski.“

„Pa, da razmotrimo čitavu stvar.“ Treviz stavi šake iza vrata i zaveli se unazad zajedno sa naslonjačom. Njene tanke nožice zacvileše i on odmah shvati da naslonjača nije dovoljno čvrsta za tu vrstu igre, te se brzo vrati u pređašnji položaj. „Da li ćete, kada je jednom napustite, i dalje biti deo Gee?“

„Nema potrebe za tim. U stanju sam, na primer, da se sasvim odvojim od nje, pogotovo ukoliko se nađem u kakvoj ozbiljnoj nevolji, da se opasnost ne proširi i na celu Geu, ili ukoliko se pojavi neki stvarno ozbiljan razlog za to. Međutim, to važi samo pri najvećoj ugroženosti. Inače, i dalje ću biti deo Gee.“

„Čak i prilikom *skokova* kroz hipersvemir?“

„Čak i tada, mada će to činiti stvar nešto složenijom.“

„To me baš ne ospokojava.“

„Zbog čega?“

Treviz nabra nos, na način na koji se po pravilu reaguje na neki zadah. „To zapravo znači da će sve što vi budete čuli i videli na mom brodu istovremeno čuti i videti i sva Gea.“

„Ja sam Gea, stoga sve što ja vidim, čujem i osetim istovremeno i Gea vidi, čuje i oseća.“

„Upravo tako. I ovaj zid će sve videti, čuti i osetiti.“

Blis pogleda prema zidu na koji je Treviz pokazao i sleže ramenima. „Tako je, ovaj zid, takođe. On raspoláže tek beskrajno malenom količinom svesti, tako da i oseća i razume beskrajno malo; pretpostavljam, međutim, da u njemu postoje subatomske

treptaji kao odgovor na ono o čemu, na primer, upravo ovog časa razgovaramo, što mu omogućava da sa više svrhovitosti i za dobro celine bude deo Gee.“

„Ali šta ako ja želim više privatnosti? Možda baš ne želim da i zid bude upoznat sa svim onim što kažem ili učinim.“

Blis je delovala razdraženo i Pelorat se iznenadna umeša. „Znaš, Golane, ne bih želeo da se mešam, utoliko pre, što očigledno, veoma malo znam o Gei. Pa ipak, budući da sam već neko vreme sa Blis, čini mi se da sam donekle uspeo da razumem o čemu je tu zapravo reč... Ukoliko se šetaš Terminusom, pomešan sa gomilom, čuješ i vidiš mnoštvo stvari, i možda si čak u stanju da se kasnije prisetiš neke od njih. Pod određenim okolnostima, uz izvesnu moždanu stimulaciju, možda bi bio u stanju da se svega prisetiš; međutim, u većini slučajeva do toga ti nije *stalo*. Jednostavno, prepuštaš sve zaboravu. Čak ukoliko si bio svedok neke burne scene u kojoj su učestvovali neki tebi sasvim nepoznati ljudi i čak iako te ona zainteresovala; u suštini, za to te nije briga i ti dopuštaš da sve nestane – zaboravljaš. Mora biti da je tako i na Gei. Čak ukoliko je sva Gea upućena u tvoje najskokovitije misli, ona, u stvari, za njih ne *mari*... Zar nije tako, Blis, draga?“

„Nikada, Pele, nisam o tome razmišljala na takav način, ali mi se čini da ima nečega u tome o čemu govoriš. Pa ipak, ta privatnost o kojoj govori Trev – mislim, Treviz – nije nešto do čega mi držimo. U stvari, meni/nama/Gei ona se čini neshvatljivom. Želeti da ne budeš deo... da ono što kažeš niko ne čuje... onome što činiš niko da ne bude svedok... u ono o čemu razmišljaš niko ne bude upućen...“ Blis snažno odmahnu glavom. „Rekla sam da u slučajevima ugroženosti možemo da izdvojimo sebe od drugih, ali kako se može želeti da se *živi* na takav način, makar samo jedan čas?“

„Ja želim da tako živim“, odvrati Treviz, „i upravo stoga moram pronaći Zemlju – da ustanovim kakav je to sveprožimajući razlog, ukoliko uopšte postoji, koji me je nagnao da odaberem tu užasavajuću sudbinu koja čeka čovečanstvo.“

„To nije užasavajuća sudbina, ali ne govorimo sad o tome. Biću sa vama, ali ne kao doušnik, već kao prijatelj i saradnik. Gea će biti sa vama, ali ne kao uhoda već kao prijatelj i zaštitnik.“

„Gea bi mi najbolje pomogla ako bi me usmerila ka Zemlji“, natmureno primeti Treviz.

Blis lagano odmahnu glavom. „Gei nije poznato gde se Zemlja nalazi. Dom vam je to već rekao.“

„Nisam baš spreman da u to poverujem. Na kraju krajeva, mora biti da raspoložete nekim zapisima. Zbog čega im nisam imao pristupa, za sve vreme koje sam ovde proveo? Čak i ako Gei zaista nije poznato gde se Zemlja nalazi, možda bi mi ti zapisi mogli ukazati na neki trag. Ja poznajem Galaksiju do gotovo najmanjih pojedinosti, svakako znatno bolje nego Gea. Možda bih bio u stanju da shvatim i sledim nagoveštaje iz vaših zapisa u kojima Gea, recimo, nije u stanju da se razabere.“

„Ali, Trevize, o kakvim to zapisima govorite?“

„O bilo kakvim zapisima... Knjigama, filmovima, trakama, hologramima, artefaktima, o svemu čime raspoložete. Za sve vreme koje sam ovde proveo nisam bio u prilici da vidim ništa što bih mogao smatrati zapisom... A ti, Janove?“

„Ni ja“, odgovori Pelorat pomalo oklevajući. „Ali nisam ih zapravo ni tražio.“

„Međutim, ja jesam, na svoj tihi, neupadljiv način“, nastavi Treviz, „i nisam ništa uspeo da pronađem. Baš ništa! Mogu jedino da pretpostavim da se kriju od mene. Pitam se, zbog čega? Da li biste mi na to mogli odgovoriti?“

Blisino mladalačko čelo namreška se, odajući iznenađenost. „Ali zbog čega nam to ranije niste zatražili? Ja/mi/Gea ništa ne krijemo, i ne služimo se lažima. Moguće je da se jedan Izdvojenik – osoba koja živi za sebe – služi lažima. On je omeđen ograničenjem, i ispunjen je strahom upravo zato što je ograničen. Gea je, međutim, planetarni organizam najviših mentalnih moći i ne strahuje ni od čega. Stoga je Gei savršeno nepotrebno da govori laži, da stvara predstave koje će biti u potpunom nesaglasju sa stvarnošću.“

Treviz šmrknu. „Pa, onda, zbog čega sam toliko brižljivo bio držan po strani od vaših zapisa? Možete li mi dati bar neki razuman razlog?“

„Svakako.“ Blis ispruži šake, tako da su joj se prsti međusobno dodirivali. „Jednostavno, ne raspolažemo nikakvim zapisima.“

4.

Pelorat se prvi pribra, naizgled manje zapanjen od Treviza.

„Ali draga“, reče on blago, „to je nemoguće. Nemoguće je zamisliti bilo kakvu razumnu civilizaciju bez ikakvih, bilo kakvih zapisa.“

Blisine obrve se uzdigoše. „Razume se. Ja jedino želim da kažem da ne raspolažemo zapisima one vrste o kojoj Trev – Treviz – govori, ili na kakve je mislio da će nabasati. Ja/mi/Gea ne raspolažemo nikakvim pismenima, ničim štampanim, nikakvim filmovima, niti ikakvim kompjuterskim skladištima podataka. Ničim. Nemamo, na primer, nikakva svedočanstva urezana u kamen. Samo sam to rekla. I, prirodno, budući da nemamo ništa od toga, Treviz nije bio u mogućnosti ni da ih pronađe.“

„A šta onda imate“, upita Treviz, „ako već nemate zapise kakve imam u vidu kao zapise?“

Blis odgovori, pažljivo naglašavajući reči, kao da se obraća kakvom detetu. „Ja/mi/Gea raspolažemo sećanjem. Ja *pamtim*.“

„Čega se sećate?“ upita Treviz.

„Svega.“

„Pamtite, dakle, sve činjenice.“

„Razume se.“

„Koliko? Koliko unazad seže vaše pamćenje?“

„Duž beskrajnih tokova vremena.“

„I mogu dobiti od vas istorijske, bibliografske, geografske, naučne podatke? Možete mi preneti čak i lokalna ogovaranja?“

„Sve.“

„I sve to je u toj lepoj glavici.“ Treviz ironično pokaza na Blisinu desnu slepoočnicu.

„Ne“, odgovara ona. „Pamćenje Gee nije ograničeno na sadržinu samo moje lobanje. Razmislite.“ Za trenutak ona postade zvanična i pomalo ukrućena, kao da je prestala da bude samo Blis, postavši amalgam svih delova Gee. „Mora da je postojalo vreme pre početka istorije kada su ljudska bića bila toliko primitivna da, mada su mogla pamtit i ono što se oko njih zbivalo, nisu mogla govoriti. Govor je nastao usled potrebe i služio je da se iskažu sećanja i da se ona prenose od jednog bića drugom. Pismo je konačno bilo pronađeno kako bi se sećanja zabeležila i kako bi se preko jaza vremena prenosila od jednog naraštaja do drugog. Sav tehnološki napredak od tog doba služio je da se načini više prostora za čuvanje i prenos sećanja i da se željeni podatak učini što lakše dostupnim. Međutim, od trenutka kada su se pojedinačna bića udružila da stvore Geu, sve je to postalo zastarelo. Mi se možemo obratiti pamćenju, osnovnom sistemu čuvanja podataka na kojem je sve zasnovano. Shvatate li to?“

Treviz za trenutak razmisli. „Želite, u stvari, da kažete da svi umovi Gee zajedno mogu zapamtiti daleko više podataka nego što bi bio u stanju neki pojedinačni um?“

„Razume se.“

„Ako Gea sve svoje zapise drži razasutim širom planetarnog pamćenja, od kakve bi to koristi moglo biti za vas, kao pojedinačni deo Gee?“

„Od bilo kakve koristi koju možete zamisliti. Što god bih mogla poželeti da saznam – nalazi se negde u nekom pojedinačnom umu, a možda i u mnogima od njih. Ukoliko se radi o nečem zaista fundamentalnom, kao na primer o značenju reči 'stolica', onda se to nalazi u svakom umu. Ali čak i ako je u pitanju nešto posve egzotično, tako da se može naći tek u nekom deliću Geinog uma, uvek, ukoliko mi je to neophodno, mogu takvo sećanje zazvati – premda, uistinu, za to bi mi bilo potrebno nešto više vremena nego kada bi traženi podatak bilo moguće naći u većem broju sećanja... Pazite, Trevize, ukoliko je vama neophodno nešto što trenutno ne držite u svom umu, vi se mašite knjige ili filma, ili se obratite kompjuterskom skladištu podataka. Ja, slično tome, pretražujem Gein sveum.“

„A kako sprečavate da sve to obilje podataka ne preplavi vaš um i da vam lobanja, jednostavno, ne eksplodira?“ upita Treviz.

„Trebalo li to da shvatim kao vaš sarkazam?“

Pelorat se umeša. „Hajde, Golane, ne budi neprijatan.“

Treviz se zagleda u jedno, pa u drugo, i sa vidljivim naporom dopusti da mu napetost splasne. „Izvinite. Opterećuje me odgovornost koju ne želim i koje ne znam kako da se oslobodim. To me možda čini neprijatnim, čak i kada to zaista ne bih želeo da budem. Blis, ipak mi je potrebno da znam. Kako vam polazi za rukom da u sebe upijete sadržinu mozgova drugih i da je smestite u svom vlastitom umu, ne opterećujući ga, pritom, preko podnošljivih granica?“

„Ne znam, Trevize“, odgovori Blis, „ne znam o tome ništa više no što vi znate o tome kako djeluje vaš individualni um, u svim pojedinostima. Pretpostavljam da vam je poznata razdaljina između vašeg sunca i najbliže mu zvezde; međutim, vi niste sve vreme toga svesni. Vi taj podatak držite zapretenim negde u svom umu, ali samu cifru možete lako izvući iz sećanja u bilo kom trenutku kad vam ustreba. Ukoliko pak taj podatak u dužem razdoblju ne koristite, moguće je da ćete ga s vremenom zaboraviti; ali ga, u tom slučaju, uvek možete pronaći u nekom skladištu podataka. Dakle, ukoliko biste Gein sveum zamislili kao nekakvo ogromno skladište podataka, kojem se ja uvek mogu obratiti, jasno je da nema nikakve potrebe da u svakom trenutku budem svesna svake informacije koja bi mi mogla ustrebat. Ili, koju sam već u nekom trenutku koristila. Naime, ako sam u nekoj prilici upotrebila neki podatak ili neku činjenicu, mogu slobodno dopustiti da sasvim iščini iz mog sećanja. U stvari, dobijeni podatak, da se tako izrazim, mogu sasvim nesmetano vratiti na mesto sa koga sam ga uzela.“

„Koliko Gea ima žitelja, Blis? Mislim, koliko ljudskih bića?“

„Oko milijardu. Želite li možda tačnu cifru?“

Treviz se žalostivo nasmeši. „Sasvim mi je jasno da ste u mogućnosti da mi predočite tačnu brojku; međutim, zadovoljiću se i približnom.“

„U stvari“, nastavi Blis, „Geina populacija je uglavnom postojana; donekle varira oko cifre koja je tek nešto malo veća od milijarde. Mogla bih vam reći i do koje mere ta cifra varira, gore i dole, ukoliko bih proširila svoju svest i, ovaj, dotakla joj granice. Zaista to nisam u stanju da bolje objasnim nekome ko nikad nije delio naše iskustvo.“

„Ipak, čini mi se da milijardu ljudskih umova – znatan njihov broj su dečji umovi – jedva da može biti dovoljno da bi se u sećanju sačuvala sve informacije neophodne jednom složenom društvu.“

„Ali, Treve, ljudska bića nisu jedina živa bića na Gei.“

„Želite li da kažete da i životinje imaju sećanja?“

„Neljudski umovi nisu u stanju da sa istim intenzitetom kao ljudski pohranjuju sećanja, i podosta prostora u svim umovima, ljudskim kao i neljudskim, mora biti prepušteno ličnim sećanjima koja jedva da ikome mogu biti od koristi – osim posve posebnim delovima planetarne svesti koji ih pothranjuju. Međutim, značajne količine složenijih informacija mogu biti, i jesu, smeštene u životinjskim umovima, kao i u biljnim tkivima, pa i u mineralnim tvarima na planeti.“

„U mineralnim tvarima? Mislite, u stenama i planinskim vencima?“

„I, kada su u pitanju izvesne informacije, i u okeanima i u atmosferi. Sve to, takođe, čini Geu.“

„Ali šta to može biti pohranjeno u nežive sisteme?“

„Mnogo toga. Intenzitet im je mali, ali im je obim tako veliki da je najzamašniji deo ukupnih sećanja na Gei smešten u stenama. Budući, međutim, da je potrebno nešto više vremena da se izvuku i zamene sećanja smeštena u stenje, ono se najčešće koristi za uskladištenje, da tako kažem, mrtvih podataka – informacija koje se, pri uobičajenom stanju stvari, veoma retko koriste.“

„A šta se događa kad umre neko u čijem su umu bile pohranjene informacije od izuzetne vrednosti?“

„Te informacije nisu izgubljene. One se lagano oslobađaju, dok se organizam posle smrti raspada; ima, međutim, dovolj-

no vremena da se oslobođene informacije rasporede u druge delove Gee. Pored toga, kako novi umovi nastaju sa rođenjem dece, i kako postaju sve složeniji, u njima ne nalaze mesta samo lična sećanja i misli već bivaju ispunjavani odgovarajućim saznanjima i iz drugih izvora. Ono što vi nazivate procesom obrazovanja u meni/nama/Gei zbiva se posve automatski.“

Pelorat se ponovo umeša. „Zbilja, Golane, sve mi se čini da ovakvom ustrojstvu živog sveta može mnogo toga biti rečeno u prilog.“

Treviz svom zemljaku sa Zadužbine dobaci brz, kratak pogled postrance. „Siguran sam u to, Janove, ali nisam nimalo impresioniran. Planetu, ma koliko velika i različita bila, predstavlja jedan jedini mozak. Jedan jedini! Svaki novorođeni um smesta se utapa u celinu. I gde je tu mogućnost za suprotstavljanje, za neslaganje? Kada prebiraš po ljudskoj istoriji ono na šta nailaziš jesu primeri pojedinaca čija je manjinska gledišta društvo odbacivalo, ali koji su na kraju ipak izvojevali pobedu i menjali svet. Kakve bi izgleda na Gei imali veliki pobunjenici iz naše istorije?“

„Postoje unutrašnji sukobi“, priznade Blis. „Svi delovi Gee ne prihvataju, neminovno, opšte gledište.“

„Ipak, mora biti da su ograničeni“, odvrati Treviz. „Ne možete dozvoliti previše zbrke unutar jednog pojedinačnog organizma, jer inače ne bi bio u stanju da dejstvuje na pravi način. Pa, ako progres i razvoj nisu baš sasvim zaustavljeni, mora biti da su, bar, znatno usporeni. Smemo li, međutim, preduzeti da na takav način ustrojimo čitavu Galaksiju? Ili, bar, sav ljudski rod?“

Blis odgovori, naizgled ne odajući nikakvo osećanje. „Dovodite li to sada u pitanje svoju vlastitu odluku? Menjate li to svoje mišljenje, i želite li da kažete da ustrojstvo Gee predstavlja nepoželjnu budućnost za ljudski rod?“

Treviz zgrči usne, oklevajući. A onda, lagano, priznade: „Želeo bih to, ali ne – još ne. Svoju odluku doneo sam na osnovu nečega – na osnovu nečega čega nisam svestan – i sve dok ne

ustanovim šta je to na osnovu čega sam doneo svoju odluku ne mogu reći da li ću pri njoj ostati ili neću. Vratimo se stoga pitanju Zemlje.“

„Zemlja je, dakle, ta na kojoj osećate da možete ustanoviti prirodu onoga što je uticalo na vašu odluku. Je li tako, Trevize?“

„Jeste, imam upravo taj osećaj... Dakle, Dom tvrdi da Gei nije poznato gde se Zemlja nalazi. I vi se, pretpostavljam, slažete sa njim?“

„Razume se da se slažem s njim. Ja sam Gea koliko i on.“

„A da li neko svoje saznanje o tome prikrivate od mene? Mislim, svesno?“

„Naravno da ne. Čak i kada bi bilo moguće da Gea laže, ona ne bi lagala *vas*. Iznad svega, mi zavisimo od vaših zaključaka, i stoga želimo da budu što je više moguće osnovani. A to podrazumeva da budu utemeljeni na realnosti.“

„U tom slučaju“, zatraži Treviz, „obratimo se vašem sveumu. Krenite u prošlost i recite mi dokle sežu vaša sećanja.“

Nastade trenutak kratkog oklevanja. Blis se zagleda u Treviza praznim pogledom, kao da je, za časak, zapala u neki trans. A onda ponovo prozbori: „Petnaest hiljada godina.“

„Zbog čega ste oklevali?“

„Trebalo mi je vremena. Stara sećanja – zaista stara – gotovo su sva prokopana duboko u utrobama planina i potrebno je vremena da se odatle izvuku.“

„Znači, petnaest hiljada godina, a? Je li to doba kada je ljudska vrsta naselila Geu?“

„Ne, prema onome što nam je poznato to se dogodilo nekih tri hiljade godina pre toga.“

„Ipak, niste sigurni? Zar se vi – ili Gea – ne sećate?“

„Bilo je to“, odgovori Blis, „pre nego što se Gea razvila do tačke svesvesti.“

„Ipak, Blis, pre no što se mogla osloniti na svoj sveum, Gea mora da je čuvala zapise o tim vremenima. Zapise u uobičajenom smislu reči – pisane, snimljene, filmovane, i tako dalje.“

„Verovatno, ali teško da su mogli, neoštećeni, doleteti vremenu.“

„Mogli ste ih koristiti, ili, još bolje, uneti u svoje svesećanje, u trenutku kada ste dosegli tu tačku svog razvoja.“

Blis se namrgodi. Ponovo oklevanje, ali ovog puta osetno duže. „Ne nalazim ni traga o tim ranim zapisima, o kojima govorite.“

„Kako to?“

„Ne znam, Trevize. Pretpostavljam da nam se nisu činili osobito važnim. Mogu samo da zamislim da je u doba kada je ustanovljeno da ostajemo bez tih prastarih zapisa procenjeno da su izgubili svrhu i da za njima više nema potrebe.“

„Ne znate, dakle. Samo pretpostavljate i samo zamišljate, ali ne znate. Gea ne zna.“

Blis obori pogled. „Mora biti da je tako.“

„Mora li? Međutim, ja nisam deo Gee i, sledstveno tome, ne moram da pretpostavljam ono što Gea pretpostavlja – što vam je sasvim dobar primer važnosti izdvojenosti. Ja, Izdvojenik, eto, pretpostavljam nešto drugo.“

„Šta je to što pretpostavljate?“

„Pre svega, postoji nešto u šta sam sasvim siguran. Veoma je malo verovatno da će neka civilizacija dopustiti da njeni najraniji zapisi budu uništeni. Daleko od toga da će proceniti da su izgubili svrhu i da za njima više nema potrebe – učiniće, mnogo verovatnije, sve da ih sačuva, odnoseći se prema njima čak sa preteranim poštovanjem. Ukoliko su, Blis, Geini zapisi iz vremena pre postizanja svesvesti zaista uništeni, onda je malo verovatno da je to učinjeno dobrovoljno.“

„Pa, kako onda objašnjavate njihovo uništavanje?“

„Iz Biblioteke na Trantoru neko, ili neka sila, uklonila je sve što se odnosi na Zemlju, a to svakako nisu bili pripadnici Druge Zadužbine. Nije li, onda, moguće da je i na Gei, takođe, neko uklonio sve što se odnosi na Zemlju – a da to nije učinila sama Gea?“

„Ipak, kako znate da su se ti stari zapisi odnosili na Zemlju?“

„Sudeći prema onome što ste maločas rekli, ljudska vrsta naselila je Geu pre nekih osamnaest hiljada godina. To nas vraća u razdoblje pre osnivanja Galaktičkog carstva, u razdoblje

naseljavanja Galaksije – a planeta s koje su Doseljenici prispeli bila je Zemlja. Pelorat će vam to potvrditi.“

Pelorat, pomalo zatečen iznenadnim pominjanjem svog imena, pročisti grlo. „Tako kažu legende, draga. Ali ja te legende uzimam krajnje ozbiljno, te kao i Golan Treviz smatram da je ljudska vrsta u davna vremena živela na samo jednoj planeti i da je ta planeta bila Zemlja. Najstariji Doseljenici prispeli su sa Zemlje.“

„Prema tome“, nastavi Treviz, „ukoliko je Gea postala ljudsko stanište u ranim danima hipersvemirskih letova velika je verovatnoća da su je naselili upravo Zemljani, ili možda žitelji nekog novog sveta koji su ne mnogo vremena pre toga osnovali Zemljani. Upravo iz tog razloga, zapisi o naseljavanju Gee i o nekoliko prvih milenijuma nakon toga moraju sadržati pomen o Zemlji i Zemljanima – a tih zapisa sada više nema. *Neko se*, po svemu sudeći, veoma dobro postarao da nigde, ni u kakvim zapisima širom Galaksije, nema ni pomena o Zemlji. A ako je tako, onda za to mora postojati i neki razlog.“

Blis odmahnu glavom. „To su samo pretpostavke, Trevize. Nemate nikakvih opipljivih dokaza.“

„Pa ipak, upravo Gea tvrdi da raspolazem osobenim svojstvom da na osnovu nedovoljnih dokaza izvlačim ispravne zaključke. Prema tome, ukoliko dođem do čvrstih zaključaka, nemojte mi sporiti da za njih nemam dokaza.“

Blis ništa ne odgovori.

Treviz nastavi: „Još jedan razlog više da se pronade Zemlja. Nameravam da krenem čim *Daleka zvezda* bude spremna. Da li vas dvoje i dalje želite da pođete sa mnom?“

„Da“, reče Blis bez oklevanja, i „Da“, reče Pelorat.

Isak Asimov
ZADUŽBINA I ZEMLJA

Izdavač:
Čarobna knjiga

Za izdavača:
Borislav Pantić

Plasman:
021/439697

Lektura:
Jasna Dimitrijević

Prelom i priprema za štampu:
Aleksandar Jovanović

Štampa:
Atelje, Sremska Kamenica

Tiraž:
1500

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.111(73)-31

ASIMOV, Isak, 1920-1992

ZADUŽBINA I ZEMLJA / Isak Asimov; prevod: Žika i Ognjen Bogdanović.
- Beograd : Čarobna knjiga, 2011 (Sremska Kamenica : Atelje). - 510 str.; 21
cm. (Biblioteka Beskrajni svet fantastike)

Prevod dela: Foundation and Earth / Isaac Asimov - Tiraž. 1.500.

ISBN ISBN 978-86-7702-189-4
COBISS.SR-ID 185706764